

HAKEMUS VUODEN 2027 LAINANOTTOVALTUUDEN MUUTTAMISEKSI: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue hakee vuoden 2027 lainanottovaltuuden muuttamista strategisesti tärkeiden rakennushankkeiden ja varautumisinvestointien toteuttamiseksi.

1. Tausta

Valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyväksytyyn investointisuunnitelmaan sisältyvien investointien rahoittamiseksi. Lainanottovaltuuden tulee kattaa myös investointeja vastaavat sopimukset.

Valtioneuvosto on päättänyt 1.4.2026 hyvinvointialueiden lainanottovaltuuksista siten, että kymmenen hyvinvointialuetta sai lainanottovaltuutta vuodelle 2027. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue sai lainanottovaltuutta vuodelle 2027 noin 14 milj. euroa.

Valtiovarainministeriön investointioppaan mukaisesti lainanottovaltuuden muuttaminen voi koskea investointeja, joihin ei ole voitu varautua hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa ja joita ei ole mahdollista rahoittaa jo hyväksytyyn lainanottovaltuuden puitteissa, muuttamalla hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa tai esimerkiksi hyvinvointialueen omilla varoilla. Välttämätöntä investointitarvetta arvioitaessa hyvinvointialueen tulee selvittää myös, voidaanko tarpeeseen vastata muilla tavoin, kuten hyvinvointialueiden välisellä yhteistyöllä.

2. Esitys lainanottovaltuuden muuttamisesta

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue esittää vuoden 2027 lainanottovaltuuden muuttamista strategisesti tärkeiden ja taloudellisesti kannattavien rakennushankkeiden ja varautumisinvestointien toteuttamiseksi. Tällä menettelyllä varmistetaan riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen turvaaminen Pohjois-Karjalassa.

Muutetun vuoden 2027 lainanottovaltuuden lisätarpeeksi esitetään 50,0 milj. euroa, josta 5,5 milj. eurolla rahoitetaan investointeja vastaavia sopimuksia. Lisätarve muodostuu viidestä rakennushankkeesta ja varautumisinvestoinneista.

Myönnettyllä 14 milj. euron lainanottovaltuudella on mahdollista toteuttaa vain kriittiset kiinteistöjen huoltotoimenpiteet, laite- ja kalustoinvestoinnit sekä ict-investoinnit. Strategisia rakennushankkeita ei ole mahdollista aloittaa ilman lainanottovaltuuden muuttamista. Hyvinvointialueella on myös tarve tehdä varautumisinvestointeja, joiden avulla varaudutaan vallitsevaan yhteiskunnalliseen ja maailmanpoliittiseen tilanteeseen.

2.1. Investointikohteet

Esitettävänä investointikohteina ovat strategisesti tärkeät ja taloudellisesti kannattavat asumisyksiköt Kiteelle, Lieksaan ja Liperiin, jotka ovat sosiaalihuoltolain (1301/2014) § 21b ja 21 c mukaisia ikääntyneiden yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista sekä työikäisten ympärivuorokautinen asumisyksikkö. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on ikääntyvä hyvinvointialue ja palvelujen tarve kasvaa. Lisäksi kaikki olemassa olevat iäkkäiden asumispalvelukiinteistöt eivät täytä nykyisiä asumisen vaatimuksia ja/tai vaatisivat erittäin mittavia peruskorjauksia. Ikääntyneiden asumisyksiköiden tarpeellisuutta on arvioitu ja tehty suunnitelmat erillisessä ikääntyneiden asumispalvelun kehittämissuunnitelmassa vuosille 2025–2038. Suunnitelman pohjana on Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hyväksytty palvelustrategia ja palveluverkko.

Hyvinvointialueella on tehty kannattavuuslaskelmia useiden nykyisten asumisyksiköiden korvaamisella uusilla kompakteilla rakennuksilla. Kannattavuuslaskelmia tarkennetaan tarvittaessa lainanottovaltuuden muutosneuvottelujen yhteydessä.

Nyt esitetty vuoden 2027 lainanottovaltuuden muuttaminen parantaisi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen taloudellista tilannetta niin lyhyellä kuin pidemmälläkin tähtäimellä, mikä mahdollistaa nyt esitettävien tuottavuusinvestointien sisällyttämisen valmisteilla olevaan alijäämän kattamissuunnitelmaan, joka tulee samalla olemaan VM:lle toimitettava talouden tasapainottamisohjelma.

Asumisyksikkö Kitee (17,5 milj. euroa)

Investointitarpeen osalta on otettu huomioon alueen väestöennuste ja alueen sisäinen muuttoliike. Investointi on välttämätön, koska tällä paikkakunnalla olemassa olevat asuinrakennukset eivät täytä nykyisen asumisen vaatimuksia tai vaatisivat erittäin merkittävät peruskorjaukset. Investointi huomioi myös alueen kasvavaa asiakkaiden asumispalvelun tarvetta.

Tätä investointia ei voida toteuttaa hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä, koska ikääntyneiden asumispalvelu katsotaan lähipalveluksi. Hyvinvointialueella ei ole olemassa tähän tarkoitukseen soveltuvaa kiinteistöä ja lisäksi hanke korvaa osaltaan huonokuntoisia olemassa olevia kiinteistöjä ja huomioi palvelutarpeen kasvua. Palvelua ei voida tällä paikkakunnalla ostaa yksityiseltä tuottajalta, koska olemassa olevaa palvelutuotantoa ei ole tarpeeksi. Lisäksi asumispalvelun tuottaminen omana toimintana on halvempaa kuin ostaminen yksityiseltä.

Tässä kunnassa olevat ikääntyneiden asumisyksiköt eivät täytä kaikilta osin ikääntyneiden asumisen vaatimuksia tai niihin pitäisi tehdä merkittäviä peruskorjauksia. Kohde on tarpeen toteuttaa lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi mahdollisimman pian. Toiminnan ja talouden näkökulmasta ei ole järkevää jakaa tätä osiin ja lisäksi olemassa olevat kiinteistöt ovat sellaisia, että niitä pitäisi peruskorjata merkittävästi ja osasta olemassa olevia kiinteistöjä on jouduttu supistamaan toimintaa kiinteistössä olevien merkittävien terveyshaittojen takia.

Asumisyksikkö on tarkoitus toteuttaa 120 paikkaisena, koska se on optimaalista taloudellisen tehokkuuden ja hoidon organisoinnin välillä. Suunnitelluilla asukaspaikkamäärillä saadaan Kiteen alueen osalta korjattua siellä olevat puutteet asumispalvelupaikoissa ja saatettua asumispalvelu lain vaatimalle tasolle.

Asumisyksikkö Lieksa (8,8 milj. euroa)

Investointitarpeen osalta on otettu huomioon alueen väestöennuste ja alueen sisäinen muuttoliike. Investointi on välttämätön, koska tällä paikkakunnalla olemassa olevat asuinrakennukset eivät täytä nykyisen asumisen vaatimuksia tai vaatisivat erittäin merkittävät peruskorjaukset.

Tätä investointia ei voida toteuttaa hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä, koska ikääntyneiden asumispalvelu katsotaan lähipalveluksi. Hyvinvointialueella ei ole olemassa tähän tarkoitukseen soveltuvaa kiinteistöä ja lisäksi tämä hanke korvaa osaltaan huonokuntoisia olemassa olevia kiinteistöjä ja huomioi palvelutarpeen kasvua. Palvelua ei voida tällä paikkakunnalla ostaa yksityiseltä tuottajalta, koska olemassa olevaa palvelutuotantoa ei ole tarpeeksi. Lisäksi asumispalvelun tuottaminen omana toimintana on halvempaa kuin ostaminen yksityiseltä.

Tässä kunnassa olevat ikääntyneiden asumisyksiköt eivät täytä kaikilta osin ikääntyneiden asumisen vaatimuksia tai niihin pitäisi tehdä merkittäviä peruskorjauksia. Kohde on tarpeen toteuttaa lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi mahdollisimman pian. Toiminnan ja talouden näkökulmasta ei ole järkevää jakaa tätä osiin ja lisäksi olemassa olevat kiinteistöt ovat sellaisia, että niitä pitäisi peruskorjata merkittävästi.

Asumisyksikkö on tarkoitus toteuttaa 60 paikkaisena, koska se on optimaalista taloudellisen tehokkuuden ja hoidon organisoinnin välillä.

Asumisyksikkö Liperi (8,8 milj. euroa)

Investointitarpeen osalta on otettu huomioon alueen väestöennuste ja alueen sisäinen muuttoliike. Investointi on välttämätön, koska tällä paikkakunnalla olemassa olevat asuinrakennukset eivät täytä nykyisen asumisen vaatimuksia tai vaatisivat erittäin merkittävät peruskorjaukset.

Tätä investointia ei voida toteuttaa hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä, koska ikääntyneiden asumispalvelu katsotaan lähipalveluksi. Hyvinvointialueella ei ole olemassa tähän tarkoitukseen soveltuvaa kiinteistöä ja lisäksi hanke korvaa osaltaan huonokuntoisia olemassa olevia kiinteistöjä ja huomioi palvelutarpeen kasvua. Palvelua ei voida tällä paikkakunnalla ostaa yksityiseltä tuottajalta, koska olemassa olevaa palvelutuotantoa ei ole tarpeeksi. Asumispalvelun tuottaminen omana on taloudellisempaa kuin ostaa paikkoja yksityiseltä.

Tässä kunnassa olevat ikääntyneiden asumisyksiköt eivät täytä kaikilta osin ikääntyneiden asumisen vaatimuksia tai niihin pitäisi tehdä merkittäviä peruskorjauksia. Kohde on tarpeen toteuttaa lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi mahdollisimman pian. Toiminnan ja talouden näkökulmasta ei ole järkevää jakaa tätä osiin ja lisäksi

olemassa olevat kiinteistöt ovat sellaisia, että niitä pitäisi peruskorjata merkittävästi ja osasta olemassa olevia kiinteistöjä on jouduttu supistamaan toimintaa kiinteistössä olevien merkittävien terveyshaittojen takia.

Asumisyksikkö on tarkoitus toteuttaa 60 paikkaisena, koska se on optimaalista taloudellisen tehokkuuden ja hoidon organisoinnin välillä.

Työikäisten ympärivuorokautisen asumisen yksikkö (5,6 milj. euroa)

Investoinnin kohde on Sosiaalihuoltolain (1301/2014) § 21 c mukainen työikäisen väestön ympärivuorokautinen asumispalvelu, jossa omaa tuotantoa Pohjois-Karjalassa työikäisille asiakkaille ei tällä hetkellä ole lainkaan. Palvelun kohderyhmä on mielenterveys- ja päihde sekä muista sosiaalisista syistä asumispalvelua tarvitseva väestönosa. Suunnitelman pohjana on ollut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hyväksytyt palvelustrategia ja palveluverkko.

Investointitarpeen osalta on otettu huomioon alueen väestöennuste ja alueen sisäinen muuttoliike. Työikäisen väestön määrä ei ole Pohjois-Karjalassa merkittävästi vähenemässä väestöennusteen mukaan. Alueen sisäinen muuttoliike kohdistuu reuna-alueilta Joensuun seudulle.

Investointia ei voi korvata hankkimalla kyseinen palvelu hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä, tai tehdä keskitetysti jossain toisessa alueen yksikössä tai mahdollisesti ostamalla palvelu. Tällä hetkellä ostamme kaiken työikäisten ympärivuorokautisen asumispalvelun eli omia yksiköitä ei ole, joten investointi on välttämätön toteuttaa. Varautumisnäkökulmasta myös omaa palvelutuotantoa on oltava. Tämän lisäksi olemme mukana myös erityisen vaativan asumispalvelun suunnittelussa YTA-tasoisesti, jossa kohderyhmä on eri.

Asumisyksikkö on tarkoitus toteuttaa 40 paikkaisena, koska se on optimaalista taloudellisen tehokkuuden ja hoidon organisoinnin välillä. Asumisyksikön koossa on toisaalta mietitty sekä asiakkaiden että henkilökunnan turvallisuus, mutta myös alueella oleva tarve ko. palvelulle. Investointia ei voi lykätä tai toteuttaa osissa. Lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi kohde on välttämätöntä toteuttaa, eikä toiminnan ja talouden näkökulmasta kohdetta ole järkevää jakaa osiin.

2.2. Varautuminen

Uuron pelastusasema ja harjoitusalue (6,8 milj. euroa)

Pelastusasema sekä siihen liittyvä harjoitusalue tukevat pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen painopisteitä palvelutasokaudella. Pelastuslaitos pystyy uuden harjoitusalueen avulla parantamaan suorituskykyä ja kehittämään henkilöstön osaamista ja toimintamalleja. Pelastusasemahankkeen edistäminen on tärkeä osa palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmaa ja investointiohjelmaa. Hyvinvointialueella on muodostettu periaatepäätös, jonka mukaan päivystävät pelastusasemat ostetaan/rakennetaan hyvinvointialueen omaan taseeseen. Uuron pelastusaseman on tarkoitus korvata kaksi nykyistä pelastusasemaa (Kontiolahti ja Lehmo) ja yhdistää näiden toiminnot. Uusi rakennettava pelastusasema olisi päivystävä pelastusasema, joka

harjoitusalueineen tukee merkittävästi pelastuslaitoksen varautumista ja myös YTA-sopimuksella yhteisesti hankittavaa sortumapelastuskalustoa on tarkoitus sijoittaa kyseiselle pelastusasemalle.

- Kyseisen pelastusaseman sijoittelu on suunniteltu siten, että se palvelee Kontiolahden sekä Lehmon alueen riskiruutuja ja yksiköt kykenevät tavoittamaan tarvittavat riskiruudut asetetussa toimintavalmiusajassa. Alueen väestöennusteen mukaisesti Kohtiolahden ja Lehmon taajamissa ei tule olemaan merkittäviä riskiruutumutoksia. Uudella asemalla pystytään korvaamaan kaksi olemassa olevaa pelastusasemaa.
- Pelastusasemasijoittelu perustuu riskiruutu-arvioon sekä asetettuihin toimintavalmiusaikoihin. YTA-sopimuksella yhteisesti hankittavaa sortumapelastuskalustoa on tarkoitus sijoittaa kyseiselle pelastusasemalle.
- Uuron pelastusasema tulee keskittämään kaksi olemassa olevaa pelastusasemaa Kontiolahti ja Lehmo yhdeksi yksiköksi. Kyseiset pelastusasemat ovat vuokrakiinteistöjä, joiden yhteenlaskettu vuosivuokra on 0,2 milj. euroa. Lisäksi kiinteistöt ovat peruskorjauksen tarpeessa ja arvioidut kustannukset molempien kiinteistöjen peruskorjauksesta ovat yhteensä 3,5 milj. euroa.
- Uusi pelastusasema on mitoitettu henkilöstön, ensihoidon sekä pelastuslaitoksen osalta vastaamaan alueen tarpeita. Pelastusaseman yhteyteen rakentuvat harjoitusalue toiminnot on porrastettu ja tullaan toteuttamaan osissa useamman vuoden aikana. Pelastusaseman yhteyteen on suunniteltu rakennettavaksi vain oleelliset ja kriittisimmät harjoitustoiminnot uudisrakentamisen yhteydessä. Tarkempi erittely harjoitusalue toiminnoista on esitetty erikseen lähetetyn kustannusvaikuttavuusanalyysin liitteessä.
- Investoinnin lykkääminen useammalla vuodella johtaisi edellä esitettyjen pelastusasemien peruskorjausten realisoitumiseen. Lykkääminen myös heikentäisi pelastuslaitoksen varautumista. Harjoitusalueen toimintojen ja rakentamisen osalta on jo suunniteltu porrastusta ja hankintoja on tarkoitus toteuttaa useamman vuoden aikana.
- Pelastuslaitos on toteuttanut useita pelastusasemahankkeita kehittämällään moduulipelastusasemakonseptilla, jolla on haettu tilaoptimointia, toiminnallisuuksien parantamista ja kustannustehokkuutta. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna Kontiolahden ja Lehmon alueella on esiintynyt puutteita ensimmäisen vasteen ja pelastusryhmän toimintavalmiustavoitteiden saavuttamisessa. Pelastusasemahankkeella pyritään vaikuttamaan keskeisesti toimintavalmiuseräpuutteiden korjaamiseen.

Varautumisinvestoinnit (2,5 milj. euroa)

Koska myönnetyllä vuoden 2027 lainanottovaltuudella on mahdollista toteuttaa vain kriittiset kiinteistöjen huoltotoimenpiteet, laite- ja kalustoinvestoinnit sekä ict-investoinnit, niin lainanottovaltuuden muuttamisella olisi mahdollista turvata hyvinvointialueen terveydenhuollon sekä pelastustoimen kykyä toimia ja hoitaa lakisääteiset tehtävät poikkeusoloissa ja vastata muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimukseen terveydenhuollolle sekä pelastustoimelle. Lisäksi investoinneilla vastataan terveydenhuollon osalta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisen myötä tulleisiin edellytyksiin terveydenhuollon varautumiselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisesta ja valmiudesta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 luvussa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa. Uuden 50 a §:n mukaan varautumista tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla ja yhteistyöalueen yhteisen varautumisen käytännöistä sovitaan 36 §:n mukaisessa yhteistyösopimuksessa. Sote-järjestämislain 50 a §:n mukaan yhteistyöalueella tulee sopia muun muassa järjestelyistä, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueet tukevat toisiaan normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lakimuutoksen 822/2025 voimaantulosäännösten mukaisesti yhteistyösopimusten (YTA-sopimusten) on oltava valmiina yhdeksän kuukautta lain voimaantulosta eli 1.5.2026 mennessä. Elokuussa 2025 voimaan tulleella lakimuutoksella on luotu käytännössä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen johtamisjärjestelmä normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Voimaantuleva YTA-sopimus käsittää myös pelastustoimen kokonaisuuden häiriötilanteiden- ja poikkeusolojen hallinnassa sekä johtamisessa.

Terveydenhuollon ja pelastustoimen varautumisinvestointeja ei voida korvata hankkimalla kyseistä kokonaisuutta hyvinvointialueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä eikä sitä voida tehdä keskitetysti jossain toisessa alueen yksikössä tai ostaa palveluna, vaan investointi liittyy terveydenhuollon osalta alueellisen hoitokyvyn turvaamiseen lääkintähuollollisiin suorituskykytavoitteisiin vastaamiseksi ja pelastustoimen osalta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisiin veloitteisiin esimerkiksi rauniopelastusvalmiuden osalta. Investointi on tarpeen toteuttaa esitetystä laajuudesta tarvittavan alueellisen suorituskyvyn varmistamiseksi.

Yleisen turvallisuustilanteen takia pelastuslaitoksen tulee varautua oman toiminnan suojaamisen ja jatkuvuudenhallinnan osalta. Pelastustoiminnan ja ensihoidon varautumisinvestoinnit perustuvat jatkuvuudenhallintaan erilaisissa turvallisuustilanteissa. Investoinneissa kehitetään pelastusasemien tilaturvallisuutta ja lisätään henkilöstön työturvallisuusvarustusta huomioiden muuttunut turvallisuustilanne ja tehtävien vaativuus. Lisäksi investoinneilla painotetaan pelastustoimen ja ensihoidon kykyä toimia erilaisissa vaativissa tehtävissä riittävällä suorituskyvyllä varustetulla turvallisella kalustolla ja välineistöllä. Pelastuslaitoksen varautumisinvestoinneissa on pitkän aikavälin suunnitelma, jossa investointeja on ositettu eri vuosille.

4. Liitteet

1. Aluehallituksen päätös lisärahoituksen hakemisesta

Allekirjoitus

Kirsi Leivonen, hyvinvointialuejohtaja

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Vuoden 2027 lainanottovaltuuden muutoshakemuksen yhteyshenkilö: Rouvinen Ismo, talousjohtaja, konsernipalvelujen toimialuejohtaja, puh. 013 330 4506, ismo.rouvinen@siunsote.fi